

9 ФЕВРАЛЬ – АЛИШЕР НАВОЙ ТАВАЛЛУД ТОПГАН КУН

Хаётый ташбехлар

Алишер Навоий булоғлигининг қирраларидан бири шуки, у оддий ҳаётый воқеалардан ҳам ўзининг теран фикрларини образли тарзда ифодалаш учун бекиёс маҳорат билан фойдаланган.

Жумладан, бир байтида: "Үй салгина қимирла-са, кулаб тушмасин, босиб колмасин-да, деб сохии қанчалик бетоқат бўлади. Шундай экан, бу айланувчи, доим ҳаракатда булган фолак остида тинчлик-хотиржамлик бўлмаслиги кишини ҳайрон қолдирмайди", дейди:

Уйни, адно тебранур, сокинга хотир жамъ эмас,
Не ажаб, гар ами йўқтур гунбади гардон аро.

Яна бир байтида:

Сода кўнглум ича лаълингнинг хаёли тушгали,
Шишадурким, аниң ичига солмишлар набот,
дэйди. Яны, чойга новорт солсанг, ширин бўлгани
ни каби лабинг хаёли кўнглумга тушса, мен ҳам
шод бўлмаман.

Буюкликтинг бир белгиси энг оддий нарсадан ёнг гўзал ташбех яратиш бўлса керак: бўлмас, новорт чой қайдай-ю, ёр ёдини шод килган кўнглил кўкаётди. Булар аро нозик ўшашлики топиш ва ишонали қилин тасвирлаш — мана, сўз устаси-нинг маҳорати!

Аслида, шоирнинг шоирлиги ҳамма кўриб, њеч ким эътибор бермайдиган нарсалардан ҳам гўзалик топиб, барчанинг єтисибони унга жалб эта олиша. Кўзга кўринмайдиган нарсанни диккат марказига кўчиришида. Энг кўримиз нарсадан ҳам ёнг гўзалик жихат топиб, ўқувчидан унга нисбатан меҳру мухабbat уйтишди.

Бу жиҳатдан Алишер Навоий тенги ўй санъаткор.

Мана, бу, кундаклар хайдан олинган, оддий ва самимий, лекин гўзалик ташбехни қаранг:

Бульжаблиглар баҳори ишк аро кўрким, мени
Гах булатдек йиглатур, гоҳе чоқиндец кулдурур.

"Ишк баҳорининг ажойиб ишларини кўрким, мени
гоҳ булатдек йиглатади, гоҳ эса чақмоқдек
кулдиради".

Ишк табтии, ошиқ ахволини табий тимсолу ташбехлар воситасида ана шундай сода да сави
самимий, айни пайта гўзал ва таъсирчан тасвирлайди.

Ёки кўйидаги тимсолу ташбехларнинг охорли-
лигини кўринг:

**Кулбамнинг эмас хиштлари дарзики, очми
Холимга фиғон қўлгали оғзин дару девор.**

"Сиз кўриб турганингиз, бу кулбам гиштларини
нинг дарзи эмас, балки менинг ҳолимига фарёд
чекиши учун эшигъ девор оғзини яланг очибди".

Кўриниб туртибдики, шоир ҳаётни, табиатни, одамларни синчковлик билан кузатади ва тева-
тар-атрофдан, турмушдан ўз фикрни гўзал ифодалаш учун хеч ким кутмаган ташбехлар топиб, ҳаммани ҳайрон лол қолдиради.

Алишер Навоий шеъриятида ҳатто дунё, замон, одамларни шикоят оҳангларни ҳам шунчаки ҳасрат тарзида эмас, балки юксак бадиият пардасига ўралган холда, гўзал ва таъсирчан бир шаклда ўз ифодасини топади. Жумладан, ҳаётнинг қувончи каму қайгуси кўп деган фикрни мана бундай фавқулодда ва охорли ташбех орқали тасвирлайди:

**Колди курримлиқ фалакдин ташқари,
Кўр, эй рафиқ –
Ким, қазо нақошининг не гардиши паргори бор.**

"Қазо нақоши, яны Худо бу фолак тархи (ложиҳаси) чизганида хурсандчилик у чизган чизгидан ташқарида. Жумладан, ҳаётнинг қувончи каму қайгуси кўп деган фикрни мана бундай марказига кўчиришида. Энг кўримиз нарсадан ҳам ёнг гўзалик жихат топиб, ўқувчидан унга нисбатан меҳру мухабbat уйтишди.

Бу жиҳатдан Алишер Навоий тенги ўй санъаткор.

Мана, бу, кундаклар хайдан олинган, оддий ва самимий, лекин гўзалик ташбехни қаранг:

Бульжаблиглар баҳори ишк аро кўрким, мени
Гах булатдек йиглатур, гоҳе чоқиндец кулдурур.

"Ишк баҳорининг ажойиб ишларини кўрким, мени
гоҳ булатдек йиглатади, гоҳ эса чақмоқдек
кулдиради".

Ишк табтии, ошиқ ахволини табий тимсолу ташбехлар воситасида ана шундай сода да сави
самимий, айни пайта гўзал ва таъсирчан тасвирлайди.

Ёки кўйидаги тимсолу ташбехларнинг охорли-
лигини кўринг:

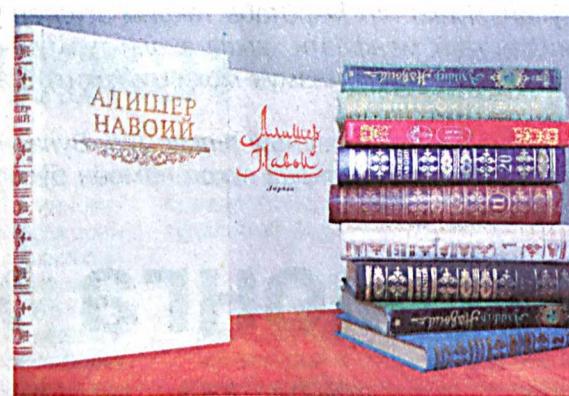
**Бўлди равсан-равсан ул қотил ҳадандигин кўнгул,
Жон куши чикмоқа бир йўл англа**

хар равсан манга.

Ёки:

**Ўки баским таандадур, тегмас танимга ўзга захм,
Улки ўқ деб нола қўлдим, эмди қалқондур манга.**

Хар равсан манга.

"Танимни ёр ўқлари тутиб кетганидан унга ўзга захм яқинлашмайди. Шу маҳалгача ҳаммағёғимга ўқ санчилган деб нола қўлар эдим, энди ўйлаб карасам, бу ўқлар аслида мени бошке жароҳатлардан, балолардан тўсувчи қалқон экан".

Некбин инсон ана шундай — ёмонликдан ҳам ҳамишия яхшилик қидиради, ҳар қандай ёмонлик муйян яхшиликдан холи эмаслигини теран идрок этиди.

Яна ёзди:

**Кўхи ғам тортарга ҳасдек жисм ила
бел болгладим,**

Остига қолмишмен андоғим самон девор аро.

"Ҳасдек нозик жисмим билан ғам тогини кўтаришига бел болглаган эдим, лекин девор орасидаги сомондек унинг остида қолдим".

Бу ерда ҳам гўзал ташбех бор, лекин шикоят оҳангни ташкунлик дардини кўрмаймиз.

Мутафаккир шоир энг кучи дарди, энг оғир қайғусини ҳам ани шундай бетакор тимсолу ташбехлар воситасида гўзал ва таъсирчан ифодалайдики, уларни ўқиб, ғамингиз ошмайди, балки тарқалади.

Бундай байтлар кўнглини чўктириш эмас, балки кўтаришига, энг кучи дарди, энг оғир қайғусини ҳам ани шундай бетакор тимсолу ташбехлар воситасида гўзал ва таъсирчан ифодалайдики, уларни ўқиб, ғамингиз ошмайди, балки тарқалади.

Шу тарика Навоий асарларидан ҳаёт дарсини ўйкимиз, тириклик сабогини оламиш. Зеро, адабийтинг ани вазифаси ҳам инсонни яашага, курашга ундаш, қийинчилликларга чидаш ва сабр билан уларни енгив ўтиш, гам-қайгуз юзланганда довидираб колмаслик, уни вазиминлик билан кечириб, ёргу қунларга умид билан яашага ўргатиди.

Ерга ОЧИЛОВ,
ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ НОМЗОДИ.

жихатлари тасвирланган.

— Мазкур асар менда катта таасурот қолдири, — дейди "Нуроний" жамараси Коракалпогистон Республикаси бўлими рахбари Ш. Уснатдинов. — Тарбиявий аҳамиятига эга спектаклидаги чигал воказалар ҳамда уларнинг очи-тичи театр санъаткорларни томондан очиб берилган.

Спектаклдаги бори ролни Ўзбекистон Республикаси ҳалқ артисти Эркин Комилов маҳорат билан ижро этган.

Ч. ЕЛМУРАДОВ.

Боғча янгидан қад кўтарди

Кармана туманинг Нарпай кишлоғидаги
11-мактабгача таълим муассасаси янгидан қад кўтарди.

БУНЁДКОРЛИК

Бунёдкорлик ишлари беш ой ичидаги якунланиб, 1 миллиард 72 миллион сўм маблаг ўйналтирилди.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири. Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Жорий йилда эса 16 та боячада капитал таъмирилди ва реконструкция ишлари амалга оширилди.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10 та мактабгача таълим муассасаси фоизларни 100% даромадири.

— Ўтган йили воҳамизда 10